

Gielis Beys, schoonzoon van Plantijn

door

J. B. W. M. VAN ROOSMALEN

In de 16e eeuw, toen Antwerpen zich mocht verheugen in een nimmer gekende voorspoed, hebben tallozen zich binnen de muren dezer stad gevestigd, in de hoop daar, zoals zovelen vóór hen, fortuin te maken. Tot deze gelukzoekers behoorde ook een eenvoudige Princenhaagse boerenjongen, die de lokstem der grote stad niet kon weerstaan, en wiens leven daardoor in een richting werd gestuwd, waarvan hij in zijn landelijk geboortedorp nimmer zal hebben durven dromen.

Deze jongeman was Gielis Beys, omstreeks 1545 te Princenhage geboren uit het huwelijk van Cornelis Gieliszoon Beys en Sophia Gijsbrecht Jansdr. De vader was vele jaren schepen en H. Geestmeester van Princenhage en behoorde tot een geslacht, dat reeds in het begin der 15e eeuw te Breda en omgeving wordt vermeld. ¹⁾

Vermoedelijk zal Gielis, middels zijn vader, wel een invloedrijke relatie in de Scheldestad hebben gehad, want anders is het niet te verklaren dat hij in 1564, kort na zijn aankomst in Antwerpen, bediende werd in de drukkerij van de beroemde Christoffel Plantijn, aartsdrukker van Philips II. Toen zijn patroon in 1567 te Parijs een filiaal opende werd het beheer hiervan reeds aan Beys opgedragen. In enkele jaren tijd had de jongeman het vertrouwen van zijn patroon gewonnen en het zal dan ook ongetwijfeld wel met diens volledige instemming zijn geweest, dat Beys op 7 October 1572 te Antwerpen in het huwelijk trad met de vierde, op één na jongste dochter van Plantijn, de 15-jarige Madeleine, geboren uit zijn huwelijk met Jeanne Riviere.

In zijn bekende werk „De Meesters van den Gulden Passer”, verschenen in de Patriareeks, heeft Dr. Maurits Sabbe vele bij-

zonderheden gepubliceerd over het echtpaar Beys—Plantijn, in hoofdzaak ontleend aan het familie-archief, berustende in het Plantijn-Moretus-museum te Antwerpen. En hieruit blijkt, dat de voormalige patroon als schoonvader weinig dankbaarheid en genoeg en heeft ondervonden van zijn jonge schoonzoon. Al spoedig heeft de oude Plantijn het Parijse filiaal moeten opheffen. Beys bleef echter te Parijs wonen en begon voor eigen rekening een uitgeverij in de Rue St. Jacques, welke hem echter niet in staat stelde in het onderhoud van vrouw en kinderen te voorzien. Veelvuldig zijn dan ook de verzoeken aan zijn schoonvader om hem geld te zenden.

Na diens dood vinden wij hem in 1590 weer te Antwerpen, waar hij in de buurt van zijn zwager Jan Moretus, gehuwd met Martine Plantijn, een drukkerij begon. Op zijn uitgaven vermeldde hij, dat hij schoonzoon en mede-erfgenaam was van Christoffel Plantijn, met de bedoeling zijn zwager, die enig opvolger was, te benadelen. Hij ontzag zich zelfs niet diens merk, de Gulden Passer, in zijn werken te drukken, zoodat een rechterlijke uitspraak nodig was om hem dit te verbieden.

Beys keerde al spoedig naar Parijs terug en stierf daar in armoedige omstandigheden in 1595. Zijn echtgenote, hertrouwd met de drukker-uitgever Adrien Perier, volgde hem in 1599 in het graf.

Uit het huwelijk Beys—Plantijn zijn drie kinderen bekend. De oudste zoon, Christoffel, vestigde zich als drukker te Parijs, doch slaagde evenmin in het leven als zijn vader. In 1606 woonde hij te Rennes en was daar betrokken in een heksenproces, eerst als aanklager, later als verdachte. Hij moest vluchten en belandde tenslotte in 1610 te Rijssel, alwaar hij tot zijn overlijden in 1647 een drukkerij bezat, welke hem echter weinig baten opleverde. Een novum zal in die tijd wel geweest zijn, dat hij zich toelegde op het verspreiden van allerlei nieuwsberichten uit Parijs, Rouen, Turijn, Mantua en Madrid. ²⁾

Hij had nog twee broers, Adriaan en Gielis, die eveneens drukker waren, de laatste te Leiden, Parijs en Bordeaux. Eerst-

genoemde woonde te Parijs in de Rose Blanche, in de Rue St. Jacques, alwaar hij in 1604 een dagboek uitgaf over het beleg van Ostende. 3)

Wij danken het ongetwijfeld aan de echtverbintenis met een dochter van Plantijn, dat ons het portret is bewaard gebleven van iemand, die vóór het midden der 16e eeuw te Princenhage werd geboren. Het hangt thans in het Plantijn-Moretus-museum.

Een afbeelding van het conterfeitsel van Gielis Beys worde de lezer hierbij aangeboden.

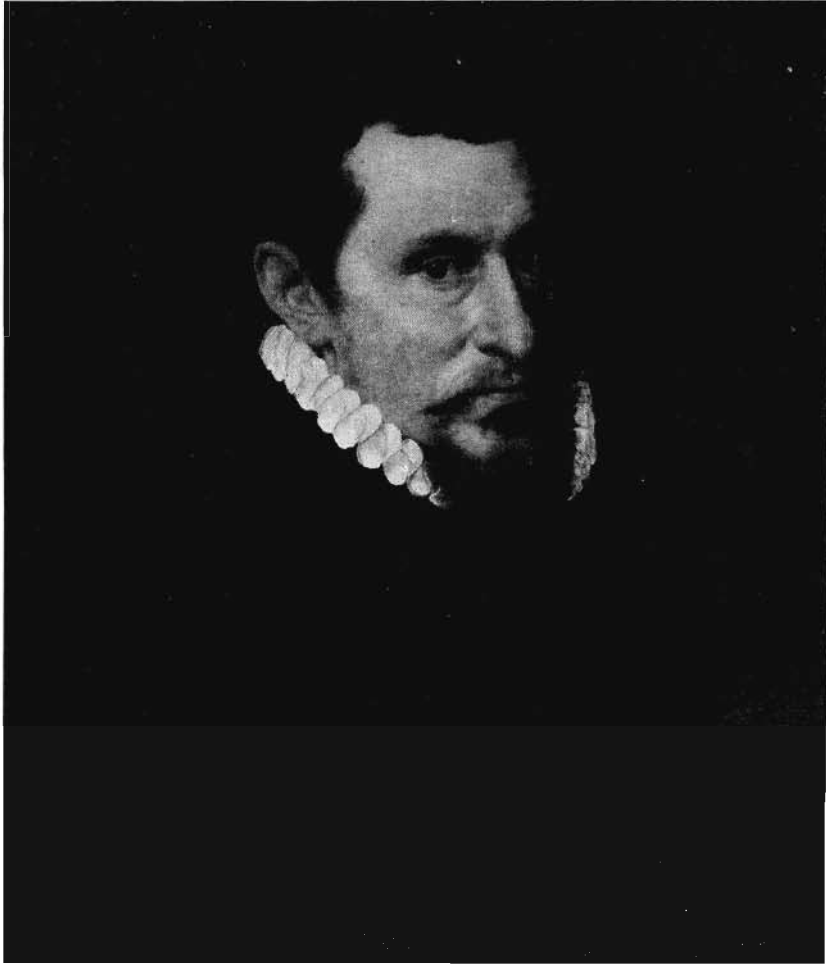
Utrecht, Augustus 1949.

AANTEKENINGEN.

1) Cornelis Beys werd op 3 Januari 1533 door koop eigenaar van de herberg „De Vier Heemskinderen” te Princenhage (G.A. Breda, No. 707, ongefol.). Zijn vader, Gielis Antoniuszoon Beys, eveneens schepen van Princenhage, kocht 27 Januari 1518 de herberg „Het Hert” te Princenhage. (G.A. Breda, No. 425, fol. 149vo.). Vgl. voor de geschiedenis van dit huis, thans „Het Roode Hert”, Fr. Brekelmans in „Taxandria” 1937, blz. 199 e.v. Schepenzegels van Cornelis en Gielis B. staan afgebeeld in „Taxandria” 1909, blz. 48 en 134.

2) Vgl. voor een en ander Sabbe, a.w., passim.

3) Een exemplaar is in het bezit van de schrijver.

Gielis Beys